

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ANTÍNA FILOZOFA V NITRE Z CH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA

KRIMINALITA NA SLOVENSKU 6^{TM} STATISTICKÉ UKAZOVATELE EUROSTATU BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Katarína Majerská

KRIMINALITA NA SLOVENSKU 6^{TM} STATISTICKÉ UKAZOVATELE EUROSTATU

Bakalárska práca

^{TM} študijný program: Sociálna práca

^{TM} zariadenie pracoviska: Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

^{TM} zmluva : PhDr. Martin Lulei, PhD.

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

NIE ZÁVERE NEJ PRÁCE

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Poďakovanie

Touto cestou ďakujem mŕjmu ěkolite ovi PhDr. Martinovi Luleiovi, PhD., za uflito ně rady a pomoc pri pěsaně bakalěrskej prěce.

MAJERSKA, Katarína : *Kriminalita na Slovensku ó Ľtatistické údaje Eurostatu.*
[Bakalárska práca] ó Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a
zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied . - Ľkolite : PhDr. Martin Lulei,
PhD . Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). ó Nitra : FSVaZ , 2012. 42 s.

Práca sa zaoberá vývojom kriminality na Slovensku. Teoreticky rozoberá podstatu
trestného inu, osobnos páchate a a možnosti výskumu. Ako jeden z ukazovate ov
kriminality podrobnej-ie skúma druhové zlofenie celkovej kriminality na Slovensku.
Analyzuje vývoj populácie väz ov na Slovensku a vo vybraných krajinách Európskej
Únie, zároveň porovnáva aj vývoj kriminality v týchto krajinách. Cie om práce je zisti ,
aké tendencie má slovenská kriminalita. Základom prieskumu je analýza Ľtatistických
údajov Eurostatu.

K ú ové slová:

Kriminalita. Dáta. Vývoj. Populácia väz ov. Trestný in. Sociálna práca v trestnej justícii.
Kriminológia

MAJERSKÁ, Katarína: *Crime in Slovakia ó Statistic data from Eurostat*. [BA thesis] ó Constantine the Philosoher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care; Department of Social Work and Social Sciences . - Tutor: PhDr. Martin Lulei, PhD . Master of degree: Bachelor (Bc.). ó Nitra : FSVaZ, 2012. 42 p.

The paper deals with the development of crime in Slovakia. Theoretically discusses about the offense, the offender's personality and the possibilities of crime research. As one of the indicators of crime it further examines the types of the total registered crime in Slovakia. It analyzes the developement of the population of prisoners in Slovakia and in chosen European Union countries, and also compares the development of crime in these countries. The goal is to determine what crime tendencies are in the Slovakia. The base of the survey is the analysis of statistical data from Eurostat.

Key words:

Crime. Data. Developement. Population of prisoners. Offense. Work in criminal justice. Criminology.

ÚVOD.....	9
1 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	10
1.1 KRIMINALITA A PREVENCIA KRIMINALITY	10
1.2 DRUHY KRIMINALITY	12
1.3 MERANIE A INDEX KRIMINALITY	16
1.4 OSOBNOSŤ PÁCHATEĽA.....	17
2 VÄZENSKÁ POPULÁCIA.....	19
2.1 DRUHY TRESTU	19
2.2 PENITENCIÁRNY PROCES.....	20
2.3 ÚSTAVY NA VÝKON VÄZBY A VÝKON TRESTU ODĽAHČENIA SLOBODY	21
3 VÝVOJ KRIMINALITY	23
3.1 METÓDY KRIMINOLÓGIE A ROZDELENIE DÁT	23
3.2 ZDROJE DÁT O KRIMINALITE	25
3.3 VÝVOJ KRIMINALITY NA SLOVENSKU	25
4 PRIESKUM UKAZOVATEĽOV KRIMINALITY	27
4.1 CIELE A HYPOTÉZY PRIESKUMU	27
4.2 METODIKA PRIESKUMU	28
5 VÝSLEDKY	29
5.2 VÝVOJ KRIMINALITY NA SLOVENSKU V OBDOBÍ ROKOV 2000 Ľ 2009	29
5.2.1 ŠTRUKTÚRA KRIMINALITY NA SLOVENSKU ZA OBDOBIE 2003 Ľ 2010.....	33
5.3 ODSÚDENÍ V ÚSTAVOCH NA VÝKON TRESTU ODĽAHČENIA SLOBODY	34
6 DISKUSIA.....	36
BIBLIOGRAFIA	39

<i>Graf 1: Po et trestných inov SR.....</i>	<i>29</i>
<i>Graf 2: Po et trestných inov v Nemecku.....</i>	<i>30</i>
<i>Graf 3: Po et trestných inov v Belgicku.....</i>	<i>30</i>
<i>Graf 4: Po et trestných inov vo ^TMaj iarsku.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabu ka 1: Index kriminality na 10 000 obyvate ov.....</i>	<i>31</i>
<i>Graf 5: Porovnanie vývoja kriminality na základe indexu kriminality.....</i>	<i>32</i>
<i>Graf 6: Druhy kriminality.....</i>	<i>33</i>
<i>Graf 7: Väzenská populácia Slovensko.....</i>	<i>34</i>
<i>Graf 8: Väzenská populácia Belgicko, ^TMaj iarsko.....</i>	<i>34</i>
<i>Graf 9: Väzenská populácia Nemecko.....</i>	<i>35</i>

Slovensko sa za posledné dve dekády výrazne modernizovalo. Hlavne technický vývoj, ale aj vývoj vo väčších ostatných odvetviach ako medicína, bankovníctvo mal na nás pozitívny vplyv. Ako to však väčšinou býva, spolu s pozitívnymi zmenami prišli aj tie negatívne. Rozmáha sa korupcia, zo väčších strán po ujeme o organizovanom zločine, podvody a krádeže sa stali bežnou súčasťou nášho života. Spoločným menovateľom týchto patologických javov je kriminalita. A práve kriminalite sa budeme venovať v našej práci.

Cieľom práce je identifikácia ukazovateľov kriminality na základe štatistických údajov z Eurostatu. Zistí sa, aké tendencie má vývoj kriminality na Slovensku. K výberu témy nás motivovalo odhodlanie zistiť, aká je súčasná situácia kriminality na Slovensku a vývoj kriminality za vybrané obdobie v štátoch západnej Európy.

Práca pozostáva z teoretickej časti, ktorá sa delí na tri kapitoly. V prvej kapitole si vymedzíme základné pojmy ako kriminalita, delikvencia, trestný čin a vysvetlíme si ako sa menia rozsah kriminality. V druhej kapitole sa venujeme trestom a väzenskej populácii. Tretia kapitola je zameraná na analýzu doterajších publikácií o vývoji kriminality na Slovensku a ozrejmuje súvislosti zberu dát a ich rozdelenia.

V empirickej časti analyzujeme štatistické údaje a rozoberáme ich význam v súvislosti s vývojom kriminality.

Ako zdroje pri získavaní teoretických poznatkov nám poslúžili vedecké monografie a príspevky od autorov: Kuchtu a Válkovej *Základy kriminologie a trestní politiky*, od Dianky *Kriminologie* a Tomáka *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. O osobnosti páchateľa nám množstvo informácií poskytla *Sociální patologie: Analýza příčin a možností ovlivnění závažných sociálně patologických jevů* od Fischera a Tředu a Heretikova *Forenzná psychologie: pre psychologov, právnikov, lekárov a iné pomáhajúce profesie*. O vývoji kriminality sme sa dočítali v príspevkoch od Lubelcovej a Michálka.

V na-ej práci sa venujeme kriminalite a jej ukazovateľom na Slovensku, preto si v tejto kapitole zadefinujeme, čo je kriminalita, uvedieme druhy kriminality a jej charakteristiky. Taktiež si vysvetlíme, čo je index kriminality a uvedieme vzorec jeho výpočtu.

1.1 KRIMINALITA A PREVENCIA KRIMINALITY

Škriminalitu môžeme definovať ako výskyt správania, ktoré je v danej spoločnosti trestné (Fischer, Třkoda, 2009, s. 156). Slovo kriminalita je odvodené z latinského slova crimen, ktoré sa prekladá ako obvinenie, obľaloba alebo vina, previnenie, i zlo in. Kriminalita je určitý druh odchylného správania, ktoré je spoločensky neprípustné a je trestané zákonom (Brezák, 2001). Remi-ová a Kokavec (1987, In: Heretik, 2004, s.53) definujú kriminalitu ako *š... súhrn trestných činov, ktoré spáchali, i ufl úmyselne, alebo z nedbanlivosti trestnoprávne zodpovední jedinci na istom mieste a za isté obdobie (v -táte spravidla za rok). Kriminalita je relatívne hromadný spoločenský jav, ktorý je podmienený tak spoločensko-ekonomicky, ako aj subjektívne.*

Z týchto definícií môžeme povedať, že kriminalita je forma spoločensky neprípustného správania, ktorého sa dopúšťajú trestne zodpovední jedinci a je trestaná zákonom. Kriminalita ako sociálne-patologický jav sa teda chápe v dvoch rovinách, a to v rovine legálnej a sociálnej. Legálne je kriminalita vnímaná ako trestný čin a je upravená v trestnom zákone. Sociológ sa na kriminalitu pozerá zo -ir-ieho hľadiska, hľadá príčiny a okolnosti jej vzniku a -tuduje rizikové faktory, ktoré vyvolávajú a podporujú páchanie trestných činov (Zoubková, Moulisová, 2004).

Podľa zákona . 300/2005 Z.z. Trestného zákona je trestný čin definovaný nasledovne:

§ 8

Trestný čin

Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak.

§ 9

Druhy trestných činov

Pre in

(1) Pre in je

a) trestný in spáchaný z nedbanlivosti alebo

b) úmyselný trestný in, za ktorý tento zákon v osobitnej asti ustanovuje trest od atia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevy-ujúcou pä rokov.

(2) Nejde o pre in, ak vzh adom na spôsob vykonania inu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol in spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchate a je jeho závafnos nepatrná.

§ 11

Zlo in

(1) Zlo in je úmyselný trestný in, za ktorý tento zákon v osobitnej asti ustanovuje trest od atia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevy-ujúcou pä rokov.

(2) O zlo in ide aj vtedy, ak v prísnej-ej skutkovej podstate pre inu spáchaného úmyselne je ustanovená horná hranica trestnej sadzby prevy-ujúca pä rokov.

(3) Zlo in, za ktorý tento zákon ustanovuje trest od atia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov, sa považuje za obzvlá- závafný.

Z tohto zákona vyplýva, že trestné iny sa pod a závafnosti rozde ujú na pre in a zlo in.

Znakmi trestného inu sa rozumie skutková podstata trestného inu, in musí by na ur itom stupni spoločensky nebezpečný. Trestne zodpovedná osoba je osoba, ktorá dov -ila v ase spáchania trestného inu 15 rokov a je prí etná. Osoby od 15 do 18 rokov sú považované súdom za mladistvých (Heretik, 2004).

Táto pojem ako je trestno-právne vymedzenie kriminality, ktorý je ale významovo zo sociologickej stránky veľmi blízky kriminalite, je delikvencia alebo sociálna deviácia. Táto je definovaná ako odchýlka alebo poru-enie spoločensky platných noriem. Okrem kriminality zah a široký okruh negatívnych sociálnych javov ako je alkoholizmus, drogová závislos , rozvodovos a podobne (Brezák, 2001). Delikventné správanie ozna uje antisociálne správanie, ktoré nemusí mať právne následky. Psychológia rozli-uje tri typy delikvencie a to psychopatickú, neurotizovanú a socializovanú (Vykopalová, 2002). Munková (2001) ako sociálnu deviáciu ozna uje poru-enie formálnych o akávaní prípadne neformálnych požiadaviek kladených na ľudské správanie v danej spoločnosti.

h sociálnych noriem a miery ich nedodržania sa odvíja
aplat uje vo i deviantovi.

Prevenca kriminality musí by orientovaná na tri cieové skupiny, ktorými sú páchatelia
trestných činov a deliktov, situácie trestných činov a obeť trestných činov. Preventívnym
opatrením je aj represia kriminality, kedy sa kriminalita potlá a aj za použitia násilných,
ale zákonných prostriedkov (Schavel, ěecký, Oláh, 2008).

Klasifikácia prevencie kriminality podľa Bublínho (2001, In: Schavel, ěecký, Oláh,
2008):

- Nešpecifická prevencia kriminality, ktorá je vykonávaná na primárnej úrovni.
- Špecifická prevencia kriminality, ktorá je vykonávaná prostredníctvom trestného
práva a v rámci osobitných preventívnych činností, ktorými sú sociálna prevencia
na sekundárnej a terciárnej úrovni, situačná prevencia a viktimálna prevencia.

1.2 DRUHY KRIMINALITY

V sociálnej patológii sa rozlišuje aktívna kriminalita, ak ide o úmyselné trestné činy
s antisociálnym dopadom a pasívna kriminalita, ktorá je výsledkom nedbalosti alebo
nečinnosti pri plnení povinností vyplývajúcich zo zákona. Častejšie sa popisuje kriminalita
zjavná alebo aj registrovaná, ak trestné činy vychádzajú najavo, páchatelia je trestne stíhaný
a latentná kriminalita, kedy orgány štátnej správy o trestných činoch nevedia (Balogová,
2003).

Majetková kriminalita je v zákone č. 300/2005 Z.z. Trestného zákona zaradená do štvrtej
Hlavy ako trestné činy proti majetku. K majetkovým trestným činom podľa tohto zákona
patrí: krádež, sprenevera, nevyplatenie mzdy a odstupného, neoprávnené užívanie cudzej
veci, neoprávnené užívanie cudzieho motorového vozidla, neoprávnený zásah do práva
k domu, bytu alebo nebytovému priestoru, neoprávnené vyrobenie a používanie
elektronického platobného prostriedku a inej platobnej karty, falšovanie a pozmeňovanie
identifikačných údajov motorového vozidla, podvod, úverový podvod, kapitálový podvod,
poisťovacích podvod, subvenčný podvod, neoprávnené obohatenie, podvodný úpadok,
zavinený úpadok, prevádzkovanie nepoctivých hier a stávk, nepovolená prevádzka lotérií
a iných stávk, podielníctvo, legalizácia príjmu z trestnej činnosti, úfiera, zatajenie vecí,
porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, poškodzovanie veriteľov a,
zvyšovanie veriteľov a, machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním,

načieho konania, poru-ovanie zákazu konkurencie, poškodenie a zneuhňtie záznamu na nosi i informácií, zneuhňvanie vlastníctva, poškodzovanie a znehodnocovanie kultúrneho dedičstva.

Majetkové trestné činy sme vymenovali hlavne kvôli tomu, že v trestnom zákone sú vymedzené aj hospodárske trestné činy, ktorým sa častejšie budeme venovať a tieto sa často laikmi myslíme zaraďujú do majetkovej kriminality (Tablová, 2008).

Najtypickejším a najčastejšie páchaným majetkovým trestným činom je krádež, páchané mi majetkovej trestnej činnosti sú v prevahnej miere muži od 18 do 30 rokov so základným vzdelaním. Osobnosť páchaná a je charakteristická deformovaným vzťahom k majetku. Kriminológia majetkovú trestnú činnosť definuje ako *š trestnú činnosť, kedy trestne zodpovedný pácha bez ohľadu na spôsob páchania, formu vlastníctva, vo i ktorému jeho útok smeruje, tento ohrozuje alebo sa ho zmocní s cieľom trvalého alebo dočasného ušľtvania, a kde konečným cieľom je neoprávnené získanie prospechu. Nerozhoduje, či ho pácha čelom získania pre seba alebo pre iného* (Kolektív autorov APZ, 2001, In: Dianička, 2009, s. 122).

V Piatej Hlave zákona 300/2005 Z.z. Trestného zákona sú zakotvené trestné činy hospodárske. Sem patria trestné činy ohrozujúce trhovú ekonomiku, trestné činy proti hospodárskej disciplíne, trestné činy proti mene a trestné činy daňové, trestné činy proti priemyselným právam a proti autorskému právu.

š Hospodárska kriminalita predstavuje súhrn trestných činov a nezákonných postupov páchaných v organizáciách, na organizáciách alebo prostredníctvom organizácií, pričom pod pojmom organizácia treba rozumieť všetky druhy trhových subjektov a takých, ktoré sú zamerané na zisk, i takých, ktorým zákon zakazuje vyvíjať ziskovo zamerané hospodárske aktivity (Dianička, 2009, s. 124). Kriminálny sociológ Edwin H. Sutherland nazval hospodársku kriminalitu škriminalitou bielych golierov, pretože za ňou väčšinou stoja vysokopostavení ľudia. Hospodárska kriminalita spôsobuje najväčšie škody, hoci podielom z celkovej kriminality vôbec nepatrí na prvé miesta. Na Slovensku sa najčastejšie vyskytuje sprenevera majetku, korupcia a podplácanie (Dianička, 2009).

Dianička (2009) alej rozlišuje násilnú kriminalitu, tá je spojená s agresiou, násilím voči inej bytosti. V trestnom zákone nie je presná kategória násilných trestných činov, môžeme sem zaradiť trestné činy proti životu a zdraviu, ktoré sú upravené Prvou Hlavou zákona 300/2005 Z.z., sem patrí napríklad vražda, ublíženie na zdraví alebo poškodenie zdravia, alej sem patria trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti definované v Druhej Hlave

l, vydieranie, znásilnenie a podobne. V Tretej Hlave sú opísané trestné činy proti životu a mládeži, kde za násilnú kriminalitu považujeme týranie blízkej osoby a zverenej osoby. V Deviatej Hlave sú popísané trestné činy proti iným právam a slobodám, z ktorých spomenieme aspoň týranie zvierat, násilie proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi a kupliarstvo. Veľmi závažným aktom agresie sú trestné činy proti mieru, proti ľudskosti a trestné činy vojnové, ktoré upravuje Dvanásť Hlava tohto zákona.

Na Slovensku je najfrekvencovanejším násilným trestným činom ublíženie na zdraví a lúpež. Pre páchatelov násilnej trestnej činnosti je charakteristický nízky stupeň vzdelania, užívanie alkoholu a iných návykových látok, psychopatické poruchy osobnosti s agresívnymi sklonmi a duševné poruchy (Tymov ek, 2011). Agresivita, ktorá je základom násilného správania je podľa Lorenza (1963, In: Nakonečný, 1996) pudový fenomén, avšak človek musí byť schopný pomocou svojej inteligencie odreagovať svoju agresivitu na náhradných objektoch. Vrodená agresivita predstavuje zlosť, túžbu ničiť a ublížovať, nepriateľstvo (Nakonečný, 1996). Tewes a Wildgrube (1992, In: Nakonečný, 1996) rozlišujú tri druhy agresie a to:

- zlostná agresia – vyjadrenie nevoľe – málo citovo zameraná; odplata – agresívna, reaktívna, spôsobovanie bolesti prináša vnútorné uspokojenie
- instrumentálna agresia – obranná – neagresívna, často spojená so silnými emóciami; agresia višazstva – presadenie zisku úcty, uznania
- spontánna agresia – slasť z boja, sadizmus

Agresia je úmyselné konanie, ktorým jedinec napáda iného, agresivita predstavuje charakterovú vlastnosť, pre ktorú je typické používanie agresie (Diani-ka, 2009). Fromm (1997) rozlišuje dva druhy agresie, prvá, benígna agresia, je fylogeneticky naprogramovaná, slúži na obranu, ak sú ohrozené záujmy organizmu, je nástrojom biologickej adaptability, druhá, malígna agresia, je špecificky ľudská, ide o krutosť a destruktivitu, ktorá nemá žiadny biologický význam.

Mravnostná kriminalita zahŕňa sexuálne trestné činy, ktoré sú v trestnom zákone zaradené medzi trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti a trestné činy proti iným právam a slobodám (zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon).

Sexuálne trestné činy predstavujú malé percento z celkovej kriminality, ale ich všeobecná závažnosť je vyššia ako u niektorých trestných činov iných druhov kriminality. Môžeme rozlíšiť tri kategórie sexuálnych trestných činov:

...n, kde patria v-etyky iny s kontaktom bez súhlasu obe
...ifl po násilné sexuálne styky

- sexuálne správanie bez kontaktu, ich cieľom je sexuálne uspokojenie, ale bez kontaktu s obeťou (voyeurizmus)
- sledovanie, drflba a výroba detskej pornografie

Pre väčšinu sexuálnych trestných činov sú príznačné dva znaky, a to nedostatok súhlasu na strane obeť a určitá miera úmyslu na strane páchatelia. Osobnou kategóriou je prostitúcia, ktorá je vnímaná ako nefriaduci spoločenský jav (Hatala, 2011).

Typickou kategóriou kriminality je drogová kriminalita, ktorá vzniká dôsledkom užívania a zneužívania návykových látok, či už legálnych ako alkohol alebo nelegálnych psychotropných látok. Drogová kriminalita sa prelína s už spomenutými druhmi kriminality, keďže drogová závislosť sa často dopúšťajú majetkových, násilných alebo sexuálnych trestných činov. Drogová kriminalita však nesúvisí len s užívaním návykových látok, ale aj s prechovávaním a predávaním nelegálnych psychotropných látok. V poslednej dobe sa rozmáha aj počítačová kriminalita, ktorá je páchaná prostredníctvom počítača alebo na počítači. Páchatelia bývajú mladí ľudia s odbornými a praktickými skúsenosťami v oblasti informačných technológií.

Kriminalita mládeže nie je len právnym a sociálnym problémom, ale aj psychologickým, politickým a pedagogickým. U nás sa s kriminalitou mládeže spája pojem delikvent (Holc, K. a kol., 2008).

š Organizovaná kriminalita je unikátnym a dynamickým fenoménom, ktorý preniká do všetkých oblastí spoločnosti (Diani-ka, 2009, s. 257). Organizovaná kriminalita je premyslenejšia než ostatné druhy kriminality, páchatelia sú mladí, obozretní a uvedomujúci si trestno-právne následky svojich činov. Podľa Lymana (1997, In Diani-ka, 2009) sa organizovaná kriminálna skupina vyznačuje nasledovným:

- nie je ideologicky zameraná
- je hierarchicky usporiadaná
- má obmedzené alebo exkluzívne členstvo
- má špecifické, neustále trvanie
- používa nelegálne násilie a korupciu
- demonštruje špecifickú deťbu práce
- je monopolistická
- je riadená jasnými pravidlami

1.3 MERANIE A INDEX KRIMINALITY

Popis kriminality ako sociálne-patologického javu patrí do oblasti kriminálnej fenomenológie. Tá sa snaží o zistenie, aká je kriminalita na určitom území, aká je jej štruktúra, ako sa vyvíja za určité obdobie a tým prispieva k objasneniu príčin kriminality, k hľadaniu nových foriem trestnej politiky a overovaniu ich efektívnosti. Rozsahom kriminality sa rozumie počet trestných činov spáchaných na vymedzenom území spravidla za rok (Kuchta, Válková, 2005). Okrem stavu celkovej kriminality sa uvádza aj stav jej jednotlivých druhov. U nás je to najmä stav majetkovej, násilnej a hospodárskej kriminality (Balogová, 2003). Rozsah kriminality je vyjadrený v absolútnych číslach, poprípade v percentách, ak sa jedná o vyjadrenie rozdielu medzi určitými sledovanými časovými obdobiami. Okrem rozsahu kriminality sa štatisticky zisťuje aj jej intenzita, ktorá dáva objektívnejšie výsledky, keďže je daná prepo tom rozsahu kriminality na počet obyvateľov na vymedzenom území (Kuchta, Válková, 2005).

Je daná indexom kriminality, ktorý vypočítame z nasledujúceho vzorca (Zapletal, 2000, In: Kuchta, Válková, 2005):

$$\text{Index} = \frac{\text{Počet trestných činov}}{\text{Počet obyvateľov na vymedzenom území}} \times 10\,000 \text{ alebo } 100\,000$$

Sledovanie stavu, štruktúry a vývoja kriminality v sebe podáva informácie nielen o jej povahe a sociálnej podmienenosti, ale aj o úrovni vývoja spoločnosti. Je všeobecne platné, keďže čím je vyššia civilizačná úroveň, tým vzrastá podiel majetkovej trestnej činnosti na úkor násilnej a naopak. Rozsah kriminality sa zisťuje z policajných štatistík, ktoré zaznamenávajú údaje o páchateľovi a povahe trestného činu, keďže nezachytávajú latentnú kriminalitu, nie sú úplne objektívne (Brezák, 2001).

Dynamika kriminality predstavuje zmeny v rozsahu, intenzite a štruktúre kriminality v priebehu dlhšieho časového obdobia. Pri hodnotení dynamiky kriminality sa uvádza, keďže kriminalita má zostupnú, vzostupnú tendenciu alebo stagnuje. Štruktúra kriminality predstavuje rozloženie kriminality z rôznych hľadísk, ako napríklad geografické hľadisko, závažnosť trestných činov (Kuchta, Válková, 2005).

Na zrealizovanie odhadu skutočnej kriminality sa v zahraničí vyvíjajú:

údii ISDR (International selfreported delinquency) ide
vané, vlastným spôsobom získané poznatky od
približne 70.000 mladistvých, vo veku 12 a 15 v 28 krajinách.

- viktimizačné výskumy o zisovanie, či sa vybraná vzorka stala obeťou trestného
činu

Všeobecné kritériá na posúdenie závažnosti kriminality sú:

- spôsobená ujma
- stav obete
- morálny úsudok
- vlastnosti páchatelia (Brown, Esbensen, Geis, 2010).

1.4 OSOBNOSŤ PÁCHATELIA

*„Pokusy postihnú kriminálne správanie typickou štruktúrou osobnosti zlyhali. Jednotný
model osobnosti neexistuje“ (Vágnerová, 2004, In: Fischer, Tškoda, 2009, s. 164).*

U osobností s delikventným a kriminálnym správaním môžeme pozorovať nasledujúce
typické znaky (Fischer, Tškoda, 2009):

- O svojom ciele a jeho dosiahnutí dokážu logicky uvažovať. Nie sú schopní
pripustiť si následky, sú neohotovaný voči hrozbe trestu a uväzneniu.
- Majú tendenciu k afektívnemu jednaniu a výbuchom. Bývajú emocionálne
nestabilní a málo empatickí. Vo svojom okolí bývajú negatívne naladení. Chýba im
pocit viny.
- Pre spôsob myslenia je typická rigidita. Neochota premýšľať o budúcnosti,
orientácia na prítomnosť. Nie sú schopní kriticky myslieť, neovládajú svoje
impulzy.
- Z hľadiska motivácie sa nemusia odlišovať od ostatnej spoločnosti.
- Správanie páchateliev býva typické agresivitou a bezohľadnosťou pri dosahovaní
cieľa.

Páchatelia trestných činov často fliajú izolovane od normálneho sveta v iných hodnotových
systémoch. Cítia sa neustále ohrození.

stné a psychologické charakteristiky platia pre ur itú
ali rozdeli (Netík, Netíková, Hájek, 1997, In: Fischer,

TKoda, 2009):

- Socializovaný typ alebo aj typ normálny ó spáchaný in má epizodický charakter, ide o vybo enie z predchádzajúcej flivotnej dráhy, nedochádza u nich k recidíve. Títo jedinci majú vybudované zázemie, pracovné návyky, sú schopní po uväznení návratu do spoločnosti bez výraznejších problémov.
- Neurotický typ ó výskyt neurotických porúch, v priebehu uväznenia majú symptómy neurózy vy—iu intenzitu a frekvenciu. Niektorí jedinci disponujú fungujúcim svedomím a pocitom viny.
- Nesocializovaný typ alebo defektne socializovaný, psychopatický ó zo psychopatologického h adiska ide o osoby s poruchou osobnosti. Vyzna ujú sa maladapta nými vzormi správania. Medzi kriminálnikmi majú významné percentuálne zastúpenie. Slu—nos a dobrá vô a sú týmito jedincami pokladané za slabos . Ich konanie je manipulatívne a ú elové. Nemajú vý itky a nie sú schopní normálnych sociálnych väzieb, ich miera empatie je nízka.
- Mentálne insuficientný typ (nedosta ujúci) ó ide o jedincov s nif—ou úrov ou rozumových schopností, ich kriminálna innos býva jednoduchá, priamo iara.
- Deviantne socializovaný typ ó títo jedinci re—pektujú sociálnenormy skupiny, v ktorej sa pohybujú, av—ak táto býva asto v rozpore so spoločnosťou.
- Typ s masívnou psychickou poruchou alebo psychotický ó naj astej—ie sa jedná o osoby, ktoré trpia schizofréniou alebo rôznymi druhmi psychóz, ktoré vznikli v dôsledku závislosti. Títo jedinci patria predov—etkým do psychiatrickej lie by, práca s nimi vo väzenskom prostredí je obtiafna afl nemoflná. Naj astej—ie páchajú násilné trestné iny bez zrozumite ného motívu.

alej sa na osobnos páchate a môfleme pozera zo psychologického, biologického a sociálneho h adiska. A v týchto oh adoch môfleme predpoklada , fle osobnos páchate a sa celkovo lí—i od osobnosti nepáchate a, alebo fle sa osobnos páchate a lí—i od nepáchate a len v niektorých charakteristikách, ktoré nepáchatelia nemajú, i predpokladáme, fle sa jedinec nau í kriminálne chova . Prvé dva predpoklady sa týkajú biologického a psychologického profilu osoby páchate a, tretí predpoklad je dynamický, jedinec je ovplyvnený sociálnym prostredím a je teda výsledkom u enia alebo spracovania vonkaj—ích podnetov (Zoubková, Moulisová, 2004).

V tejto kapitole si uvedieme druhy trestov, ktoré sa ude ujú v Slovenskej republike, opíeme väzenské zariadenia na Slovensku a budeme sa venovať charakteristike penitenciárneho procesu, teda okolnostiam, ktoré súvisia s výkonom trestu.

2.1 DRUHY TRESTU

Trest je ujma na osobnej slobode, majetkových alebo iných právach odsúdeného, ktorú môže uložiť páchateľovi len súd podľa trestného zákona za spáchaný trestný čin.

Za spáchané trestné činy môže súd uložiť páchateľovi, ktorý je fyzickou osobou, len

1. trest odňatia slobody,
2. trest domáceho väzenia,
3. trest povinnej práce,
4. peňažný trest,
5. trest prepadnutia majetku,
6. trest prepadnutia vecí,
7. trest zákazu činnosti,
8. trest zákazu pobytu,
9. trest straty mestných titulov a vyznamenaní,
10. trest straty vojenskej a inej hodnosti,
11. trest vyhostenia.

Mladistvému môže súd uložiť len

1. trest povinnej práce,
2. peňažný trest,
3. trest prepadnutia vecí,
4. trest zákazu činnosti,
5. trest vyhostenia,
6. trest odňatia slobody.

Ochranné opatrenie je ujma na osobnej slobode alebo majetku odsúdeného alebo inej osoby, ktorú môže uložiť len súd podľa tohto zákona v záujme ochrany spoločnosti pred trestnými činmi alebo činmi inak trestnými.

2. ochranná výchova,
3. ochranný dohľad,
4. detencia,
5. zhabanie vecí.

Pri ukladaní ochranných opatrení sa súd neriadi zásadou úmernosti k spáchanému trestnému činu, ale potrebou ochrany spoločnosti, pričom prihliada aj na potrebu liečenia, výchovy alebo dovedenia nápravy páchatelia a alebo inej osoby (Ústredný portál verejnej správy SR, b.r.). Trest má tri základné funkcie: represívnu, preventívnu a výchovnú. V súčasnosti sa kladie dôraz najmä na výchovnú funkciu (Heretik, 2004).

2.2 PENITENCIÁRNY PROCES

Ufľ obvinenie je pre páchatelia a zadržanú, hlavne ak sa jedná o osobu, ktorá sa v tejto situácii ocitá prvýkrát. Táto zadržanosť často prejavuje poruchami správania, úzkosťou a vytvorením rôznych obranných mechanizmov, ktoré si obvinený ani nemusí uvedomovať. Najčastejšie sa jedná o racionalizáciu deliktu, vytesnenie negatívnych pocitov a skresleniu skutočností. Často dochádza k narušeniu sociálnych vzťahov s okolím a rodinou.

S obvinením úzko súvisí umiestnenie páchatelia a do väzby, ktoré rovnako ako uväznenie predstavuje vysoko stresovú situáciu, ktorá býva radená z pohľadu prežitého stresu hneď za úmrtie člena rodiny. Po vzatí do väzby *štojí obvinený pred značnými psychosociálnymi problémami vyplývajúcimi zo straty slobody, postavenia, majetku, dôstojnosti, nezávislosti, bezpečnosti a osobných, v rade prípadov rodinných a spoločenských vzťahov* (Fischer, Třkoda, 2009, s. 173).

V zariadeniach na výkon trestu sa môžeme stretnúť so špecifickou sociálnou hierarchiou (Netík, Netíková, Hájek, 1997, In: Fischer, Třkoda, 2009):

- úloha neformálneho vodcu o správanie je charakteristické nadradenosťou, povýšenosťou a ovládaním okolia
- úloha dlhšie slúfiaceho o urietené postavenie získal vďaka dlhšiemu pobytu vo väzení a skúsenostiam
- úloha radového príslušníka o má pevne vymedzené práva a povinnosti

o slabšieho jedinca, ktorý sa podrobuje

zariadení na výkon trestu je preplnenos väzníc.

Zvyšovanie počtu väzňov okrem nárastu kriminality súvisí aj s mierou retributívnosti justičného systému. Atmosféru sociálneho prostredia vo väzení utvárajú odsúdení, pre ktorých je charakteristický kriminálny argot, teda vlastný väzenský jazyk (Heretik, 2004). V procese prizonizácie Hazbordt (1967, In: Heretik, 2004), teda v procese prispôsobenia sa obvineného väzenskému prostrediu, pozorujeme dva javy, inštitucionalizáciu a ideologizáciu. Inštitucionalizácia znamená prispôsobenie sa organizácii a normám daným predpismi. Ideologizácia je prispôsobenie normám daných väzenskou subkultúrou.

2.3 ÚSTAVY NA VÝKON VÄZBY A VÝKON TRESTU OD ATIA SLOBODY

V súčasnosti máme na Slovensku päť ústavov na výkon väzby a to v Bratislave, Banskej Bystrici, Filine a dva v Nitre. Ústavov na výkon trestu od atia slobody je osem, nachádzajú sa v Hrnárovciach nad Parnou, Dubnici nad Váhom, Surochoch, Košiciach, Mäci, Nitre, Chrenovej, Banskej Bystrici, Kráľovej, Fieliezovciach a Ruflomberku. Ústavy na výkon väzby a výkon trestu od atia slobody nájdeme v Leopoldove, Iľave, Košiciach, Levoči a v Prešove s oddelením výkonu trestu s miestom výkonu služby v Sabinove (Zbor väzenskej a justičnej stráže SR, 2008).

Podľa Poriadku výkonu trestu od atia slobody (Zbierka zákonov č. 368/2008) by mal pedagóg oddielu vypracovať odsúdenému program zaobchádzania. Pri vypracovaní tohto programu by mal spolupracovať so psychológom a sociálnym pracovníkom. Tento program zaobchádzania obsahuje vzdelávanie, aktivity vo voľnom čase, zaraďovanie do práce, vzťahy s vonkajším prostredím a iné metódy, ktoré predstavujú špeciálno-pedagogické, psychologické, liečebné a rehabilitačné aktivity. Program zaobchádzania je zameraný na posilovanie osobnostných vlastností, nácvik sociálnych zručností, podporovanie sebarealizácie a vytváranie pracovných návykov.

Pri zaobchádzaní s odsúdeným sa uplatňuje aj sociálny pracovník hlavne formou poradenskej činnosti a nácvikom prosociálneho správania. Odsúdeným môže byť povolená primeraná estetická úprava ubytovacích priestorov, ústav poskytuje odsúdenému stravu a ústavný odev a obuv. Odsúdený vo výkone trestu má nárok na pravidelné návštevy, príjem balíkov s platným povolením, príjem korešpondencie a používanie telefónu po schválenej fliadosti. Okrem toho sa odsúdenému umožní vyjsť na vychádzky vo vychádzkových

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

primeraná zdravotná starostlivosť, prístup k vzdelávaniu
ústavoch býva zriadená aj knižnica. Odsúdený môže
po úva rozhlasové vysielanie a sledova televíziu (Zbierka zákonov . 368/2008
Vyhľadka Ministerstva spravodlivosti SR).

V tejto kapitole si objasníme aké metódy využíva kriminológia na zistenie stavu kriminality, kde získava potrebné informácie a ako sa tieto informácie o dáta delia. V poslednej časti kapitoly si zhraničujeme poznatky z doteraz uskutočnených prieskumov o vývoji kriminality na Slovensku po roku 1989.

3.1 METÓDY KRIMINOLÓGIE A ROZDELENIE DÁT

Ako v každom vednom odbore aj v kriminológii sa metódy výskumu prispôbujú predmetu skúmania, teda v tomto prípade kriminalite. Najideálnejšou metódou zberu dát o skutočnej kriminalite by bolo priame pozorovanie všetkých deliktov, ktoré sa na svete odohrajú, avšak to v skutočnosti nie je možné. Navyše by táto metóda bola rozporuplná aj z morálneho hľadiska. Najviac informácií poskytujú policajné štatistiky, avšak tie hovoria skôr o výsledkoch policajnej práce, než o reálnom rozsahu kriminality (Tomásek, 2010).

Všeobecne výskum kriminológie pozostáva zo zberu dát, ich analýzy, výsledky sú následne podrobené vyetrovaniu na základe teórií uznávaných kriminologických smerov. Výskumné dáta v kriminológii môžeme rozdeliť na kvantitatívne a kvalitatívne. Kvantitatívne dáta sú merateľné a objektívne, obyčajne sú predmetom štatistik, môžeme ich vyjadriť číselne. Kvalitatívne dáta popisujú sociálny význam, definíciu a štruktúru skúmaných akcií. Kvalitatívne dáta môžeme výskumník získať aj zápisom pozorovania, rozhovorom alebo úryvkami z denníkov, listov a podobne. Avšak dáta delíme na primárne, teda priame od účastníkov trestného činu a sekundárne, sprostredkované dáta. Minulé dáta zahŕňajú zozbierané dáta v priebehu histórie zo sociologických výskumov, prítomné alebo súčasné dáta sú zozbierané v aktuálnom čase, získajú informácie o kriminálnej činnosti v nedávnom časovom období (Jupp, 1993).

K údajom o kriminalite sa výskumník dostáva väčšinou sprostredkované cez účastníkov trestného činu, svedka alebo páchateľa, poprípade z policajných záznamov. Najväčším problémom objektívnosti výskumu je rozdiel medzi latentnou a registrovanou kriminalitou. Na priblíženie reálneho stavu kriminality sa v tomto prípade používajú aj spomínané self-reports a viktimologické štúdie.

respondentom je predložený súbor kriminálnych a iných dotazníku odpovedajú, či sa s niektorým z týchto javov za určité obdobie stretli, pritom nemusí ís len o odhalené zločiny. Samozrejmosťou je anonymita respondentov. Výhodou tejto štúdie je presnejšie merítko o rozsahu a štruktúre kriminality. Druhou výhodou je možnosť overiť teoretické východiská vzťahujúce sa k príčinám kriminálneho správania, pretože v dotazníku sa môžu vyskytovať otázky týkajúce sa sociálnej, ekonomickej alebo rodinnej situácie, poprípade je dotazník zameraný aj na osobnostné vlastnosti respondenta (Tomáček, 2010). V tejto štúdií respondent nahlasuje svoje vlastné správanie, teda či spáchal nejaký trestný čin. Štúdie sa robia na porovnanie so štatistickými údajmi (Fielding, b.r.). Z hodnotenia štúdie sa dozvedáme o kriminalite detí a mládeže, ak výskumná vzorka pozostáva z mladých ľudí, najmä štúdie sa dotazníky vyplývajú v škole, ale výsledky svedčia o vývojových trendoch kriminálneho správania, o rozdieloch medzi pohlaviami, o početne vysoko problémových páchateloch. Problémy štúdie sú s validitou údajov, keďže výsledky sa nedajú overiť, ale s účasťou respondentov, aj keď výskumníci robia niekedy chyby pri jednostrannom zameraní dotazníka, kedy sa sústredia na menšie delikty a vynechávajú závažnejšie typy antisociálneho správania (Tomáček, 2010).

- Viktimologické štúdie sa zameriavajú na získanie informácií o kriminálnom správaní od priamych účastníkov zločinu, obetí. Podstatou je zistenie, či boli respondenti v určitom období viktimizovaní, teda či sa stali obeť trestnej činnosti (Walklate, 2007, In: Tomáček, 2010). Okrem percentuálneho údaja sa štúdiá snažia získať informácie o okolnostiach zločinu, aké mal dôsledky na život obeť a či bol ohlásený na políciu. Viktimologické štúdie sa uplatňujú hlavne na miestnej úrovni a majú význam v prevencii kriminálneho správania. Problémom viktimologických štúdií rovnako ako self-reportov je pravdivosť údajov, ale návratnosť dotazníkov, obmedzený výber výskumnej vzorky a subjektívny pohľad respondenta (Tomáček, 2010).

Zdroje dát delíme na:

1. Pramene informácií o registrovanej kriminalite ó zdrojom sú kriminálne štatistiky spracovávané orgánmi inými v trestnom konaní. Na Slovensku ide hlavne o štatistiky zhromažďované a spracované Ministerstvom vnútra SR a Štatistickým úradom SR. Najúplnejší a najpresnejší obraz o registrovanej kriminalite podávajú policajné štatistiky, lebo sú časovo najbližšie dobe spáchania trestného činu. Policajné štatistiky obsahujú údaje o objasnených trestných činoch, stíhaných a vyetrovaných osobách a údaje o obetiach trestných činov. Štatistiky trestných zastupiteľstiev a súdov má na starosti Ministerstvo spravodlivosti SR. Štatistické údaje poskytujú aj súkromné organizácie, tie sa zameriavajú hlavne na obeť trestnej činnosti ó viktimologické štúdie. Ako doplnkové zdroje informácií o registrovanej kriminalite sa využívali štatistiky pomocných orgánov v trestnom konaní, inštitúcií zaisťujúcich výkon trestu a ďalších inštitúcií. Sem patria: Probation a media šľužby, Väzenské šľužby, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvo zdravotníctva SR (Kuchta, 2005).
2. Pramene informácií o latentnej kriminalite ó self-reports a viktimologické štúdie, ich metodológia je popísaná v predchádzajúcej podkapitole.

3.3 VÝVOJ KRIMINALITY NA SLOVENSKU

V posledných rokoch bolo o vývoji kriminality na Slovensku napísaných viacero štúdií a odborných článkov. My sme pre potreby tejto podkapitoly vybrali príspevok od Gabriely Lubelcovej *Vývoj kriminality na Slovensku v posledných rokoch*, od Antona Michálka *Zlo činnosť na Slovensku a v jeho regiónoch* a údaje Štatistického úradu SR za rok 2010 v publikácii *Trendy sociálneho vývoja v Slovenskej republike*.

Lubelcová (2000) hovorí, že *šrast kriminality je univerzálnym javom sprevádzajúcim transformáciu v postkomunistických krajinách.* V jej príspevku je hodnotená situácia po roku 1989, pričom za východiskovú situáciu berie 80. roky 20. storočia, kedy bol rast

organizovaný, priemerne pod 50 000 trestných činov za rok. Táto situácia je vyhodnotená až do roku 1998. Údaje o kriminalite vychádzajú z policajných štatistík. Podľa nich po roku 1989 prudko stúpol počet trestných činov až do roku 1994, kedy situácia začala mať mierne klesajúcu tendenciu a v roku 1997 - 98 sa stabilizovala. Objasnenosť trestných činov sa v roku 1998 pohybovala pod hranicou 50%. Štruktúra kriminality sa priblížila vyspelejšim krajinám, keďže vzrástol podiel majetkovej a hospodárskej kriminality. Vzrástol aj počet prvopáchateľov, kriminalita mládeže a objavil sa organizovaný zločin. Rast kriminality vysvetľuje tromi teóriami. Prvou je dezorganizácia a dezorientácia. Dezorganizácia prebieha v inštitucionálnych formách ako je justícia trestného systému a v neinštitucionálnych formách v rámci sociálnych väzieb a vzťahov. Dezorientácia sa týka zmien hodnôt a noriem v spoločnosti. Oba tieto procesy vedú k dezintegrácii. Druhým vysvetlením rastu kriminality je zaostávanie vývoja trestného systému. Treťou teóriou je vnímanie kriminality ako rutiny, táto teória vysvetľuje kriminalitu ako výsledok zlého sociálneho prostredia. Kriminalita vzrastá spolu s nezamestnanosťou a chudobou.

Michálek (2009) kriminalitu na Slovensku hodnotí takto: *šKriminalita v tomto regióne je odrazom spoločensko-politického, sociálno-ekonomického a historicko-kultúrneho vývoja a radikálnych zmien po roku 1989.* Odrazom stavu ekonomiky je rast majetkovej kriminality, otvorenie hraníc súvisí zas s drogovou kriminalitou. Pokles kriminality po roku 1993 bol výsledkom hlavne novelizácie Trestného zákona. Od roku 2001 do roku 2004 sa zaznamenal vysoký nárast kriminality až o 41%, od roku 2005 sledujeme mierny pokles, pomerne vysoké hodnoty si zachováva hospodárska kriminalita. Výrazné rozdiely v páchaní trestnej činnosti na jednotlivých územiach Slovenska sú dané množstvom faktorov ako je poloha, urbanizácia, sociálna situácia a podobne. Najkritickejšia situácia z pohľadu kriminality bola v roku 2008 v Bratislavskom kraji a v niektorých košických okresoch. Z aspektu majetkovej kriminality je najkritickejší okres Bratislavy, z aspektu násilnej trestnej činnosti sú to okresy stredného Slovenska.

Podľa výsledkov Štatistického úradu (2011) sledujeme vo vývoji kriminality od roku 2004 do roku 2010 kontinuálny pokles. Hoci sa znížil počet trestných činov, vzrástol rozsah škôd spôsobených kriminalitou, z toho až 75% bolo spôsobených hospodárskou kriminalitou. Objasnená bola približne polovica prípadov zo zistených trestných činov. Oproti roku 2006 vzrástol počet recidivistov o 5%. Klesá aj kriminalita mládeže, avšak tu

zastúpenie mladistvých v populácii. Najrozšírenejšou
činnosťou je taktická kriminalita.

4 PRIESKUM UKAZOVATEĽOV KRIMINALITY

V našom prieskume sa na základe štatistických údajov Eurostatu pokúsime zistiť, aké tendencie má vývoj kriminality na Slovensku. Naš prieskum je kvantitatívny a deskriptívny. K stanoveniu témy prieskumu nás motivoval záujem o problematiku kriminality. Keďže aj v televíznych novinách, dostupných informačných zdrojoch a tlačových správach sa vykresľuje sociálna situácia na Slovensku skôr negatívne, môže sa zdať, že sa situácia z posledných rokov zhoršuje a občanov ohrozuje nemajú zaručenú takú mieru bezpečnosti ako minulé roky.

4.1 CIELE A HYPOTÉZY PRIESKUMU

Témou práce je Kriminalita na Slovensku. Ako uvádza Lubelcová (2000) rast kriminality je pre postkomunistické krajiny ako je aj Slovensko univerzálnym javom. Preto sme si v priebehu tvorby prieskumného problému kládli otázky: Má aj dnes viac ako 20 rokov po páde komunizmu kriminalita stúpajúcu tendenciu? Naozaj sa približujeme štruktúrou kriminality západoeurópskym krajinám? Aký je stav našej väzenskej populácie v porovnaní s vyspelejším Západom?

Na základe preštudovania dostupných zdrojov a štúdií, ktoré sa v danej problematike realizovali, sme si stanovili hlavný cieľ prieskumu: Zistiť aké tendencie má vývoj kriminality v rokoch 2000 - 2009 a porovnať ho s vybranými krajinami EÚ – Nemeckom, Belgickom a Maďarskom.

Špecifické ciele súvisia s porovnaním situácie v západoeurópskych štátoch.

C1: Zistiť zmeny v štruktúre kriminality na Slovensku v poslednom desaťročí.

C2: Komparácia slovenskej väzenskej populácie a väzenskou populáciou v Nemecku, Belgicku a vo Maďarsku.

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

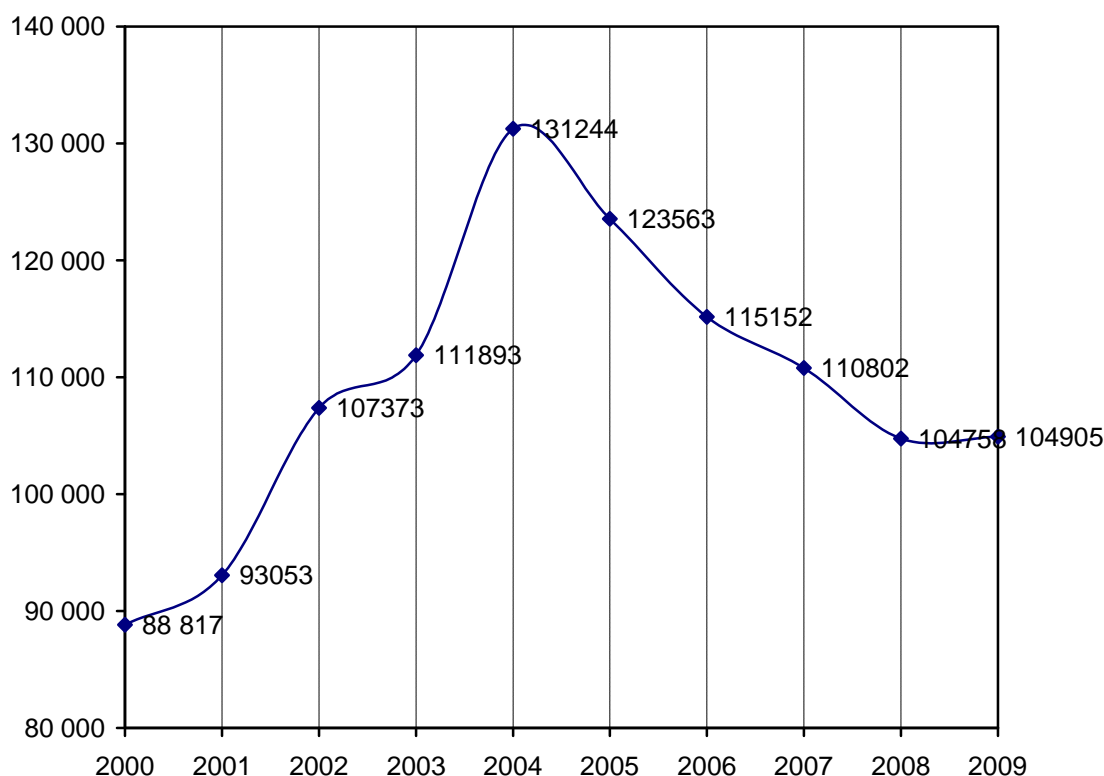
[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Po stanovení prieskumného problému a formulovaní cieľov prieskumu sme pristúpili k analýze dát, ktoré sme získali z internetovej stránky Eurostatu. Eurostat získava dáta z policajných záznamov príslušnej krajiny. Následne sme dáta analyzovali, roztriedili, porovnali a dosadili do grafov podľa určitých kritérií. Pre porovnanie vývoja kriminality so Slovenskom sme vybrali tri krajiny a to Nemecko, Belgicko a Maďarsko. Myslíme si, že tieto krajiny reprezentujú civilizovanejšiu Západnú Európu, navyše východné Nemecko je takisto postkomunistickou krajinou ako Slovensko. Taktiež využívame výsledky Štatistického úradu Slovenskej republiky, keďže štatistické údaje Eurostatu nie sú dostatočne podrobné pokiaľ sa jedná o štruktúru kriminality na Slovensku.

V prieskume sme pracovali s údajmi z Eurostatu a Štatistického úradu SR. Porovnávali sme vývoj kriminality v období desiatich rokov, a to od roku 2000 do roku 2009 na Slovensku. Sledovali sme aj vývoj kriminality v Nemecku, Belgicku a vo Veľkej Británii a následne sme ho porovnali s vývojom kriminality na Slovensku, pre objektívne porovnanie sme museli vypočítať index kriminality, keďže každý štát má rozdielny počet obyvateľov. Rovnako sme porovnali aj počet väzenskej populácie.

5.2 VÝVOJ KRIMINALITY NA SLOVENSKU V OBDOBÍ ROKOV 2000 a 2009

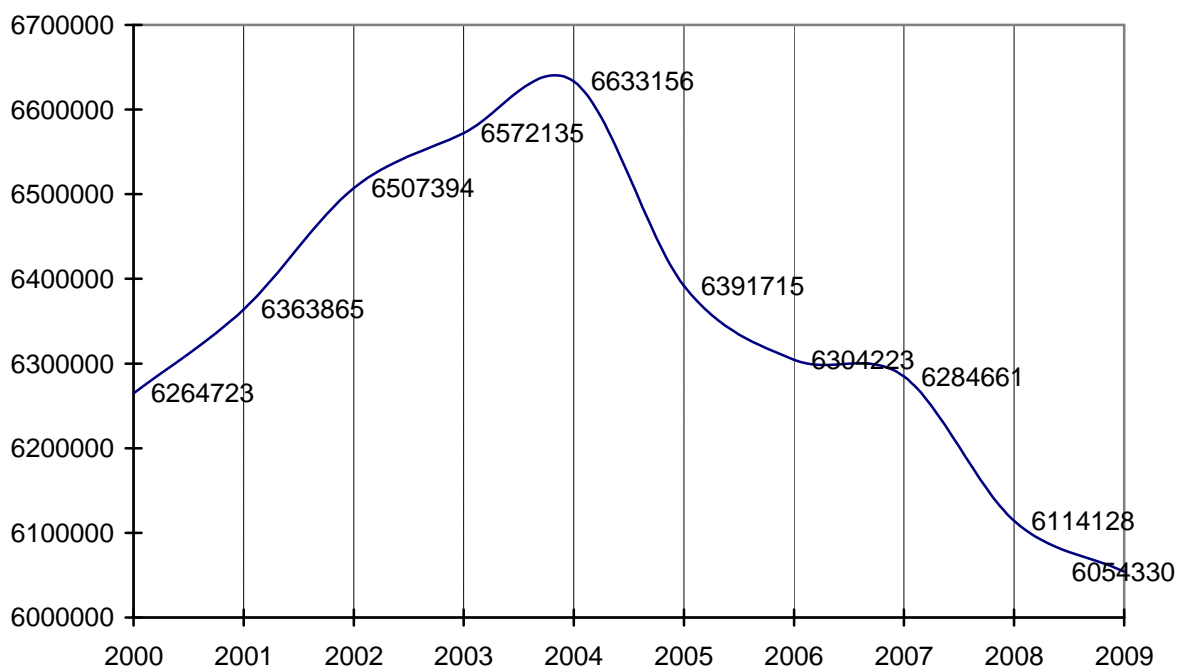
Graf 1: Počet trestných činov SR

Zdroj: Eurostat

V grafe 1 je zaznamenaný počet trestných činov spáchaných každým rokom od roku 2000 do roku 2009 na Slovensku.

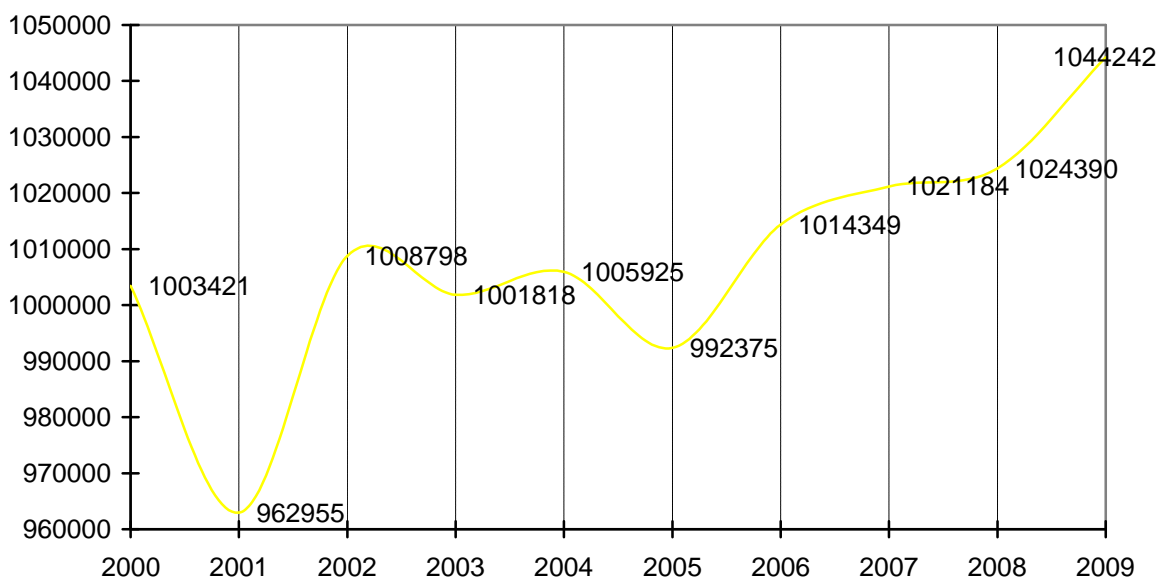
Nemecku

Zdroj: Eurostat

V grafe 2 je zakreslený vývoj kriminality z hľadiska počtu trestných činov v Nemecku od roku 2000 do roku 2009.

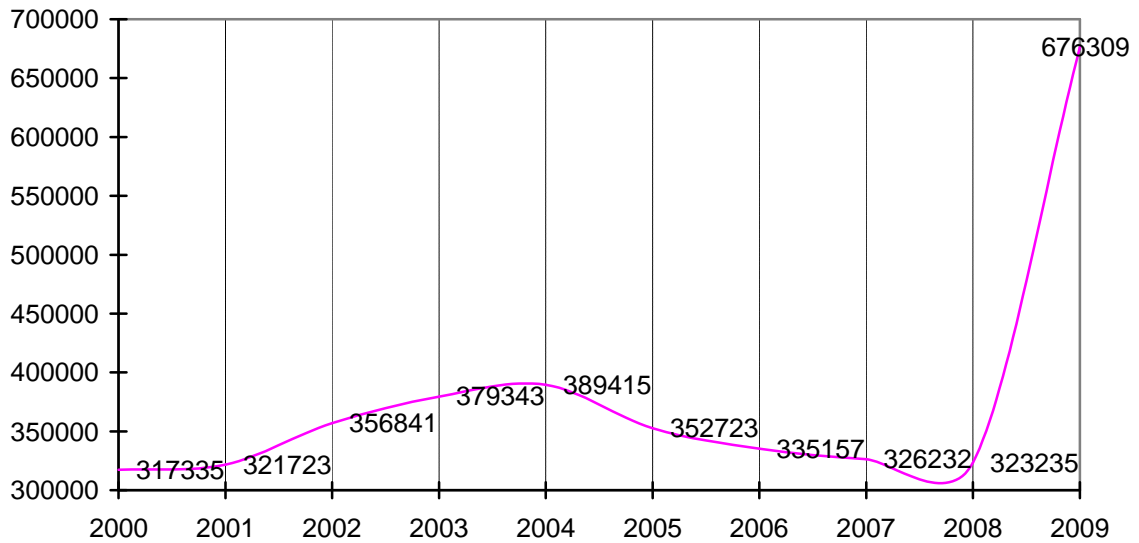
Graf 3: Počet trestných činov v Belgicku

Zdroj: Eurostat

Graf 3 zaznamenáva počet trestných činov v rokoch 2000 až 2009 v Belgicku.

TVaj iarsku

Zdroj: Eurostat

Graf 4 vyjadruje vývoj kriminality pod a po tu trestných inov vo TVaj iarsku od roku 2000 do roku 2009.

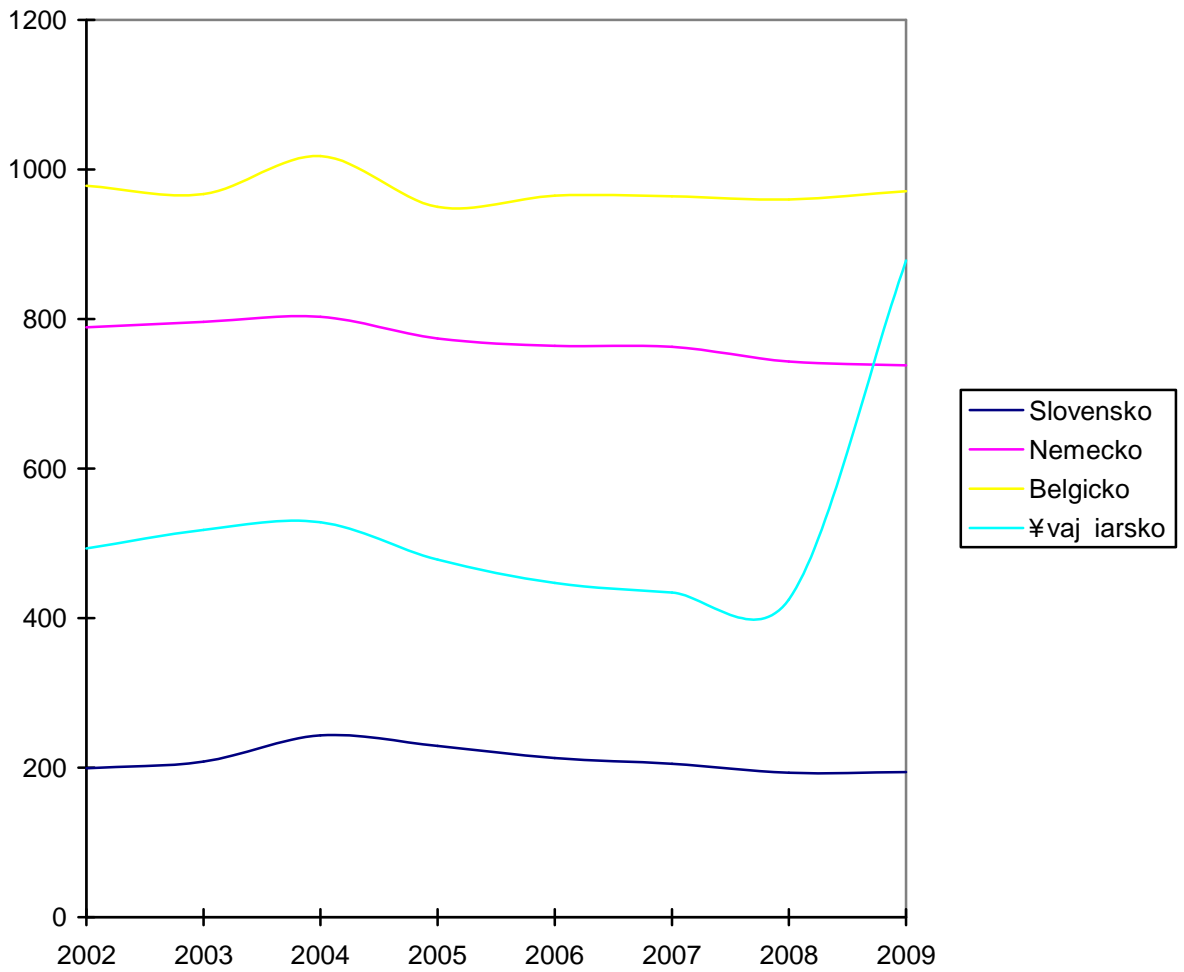
Tabu ka 1: Index kriminality na 10 000 obyvate ov

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Slovensko	199	208	243	229	213	205	193	194
Nemecko	789	796	803	774	764	763	743	738
Belgicko	978	967	1018	950	965	964	960	971
TVaj iarsko	493	518	528	478	447	434	425	878

Zdroj: Eurostat

V tabu ke 1 sú hodnoty indexu kriminality jednotlivých štátov v období rokov 2002 ó 2009. Na výpo et sme pouffili celú populáciu, keďže nie sú dostupné údaje o množstve trestne zodpovednej populácie.

riminality na základe indexu kriminality

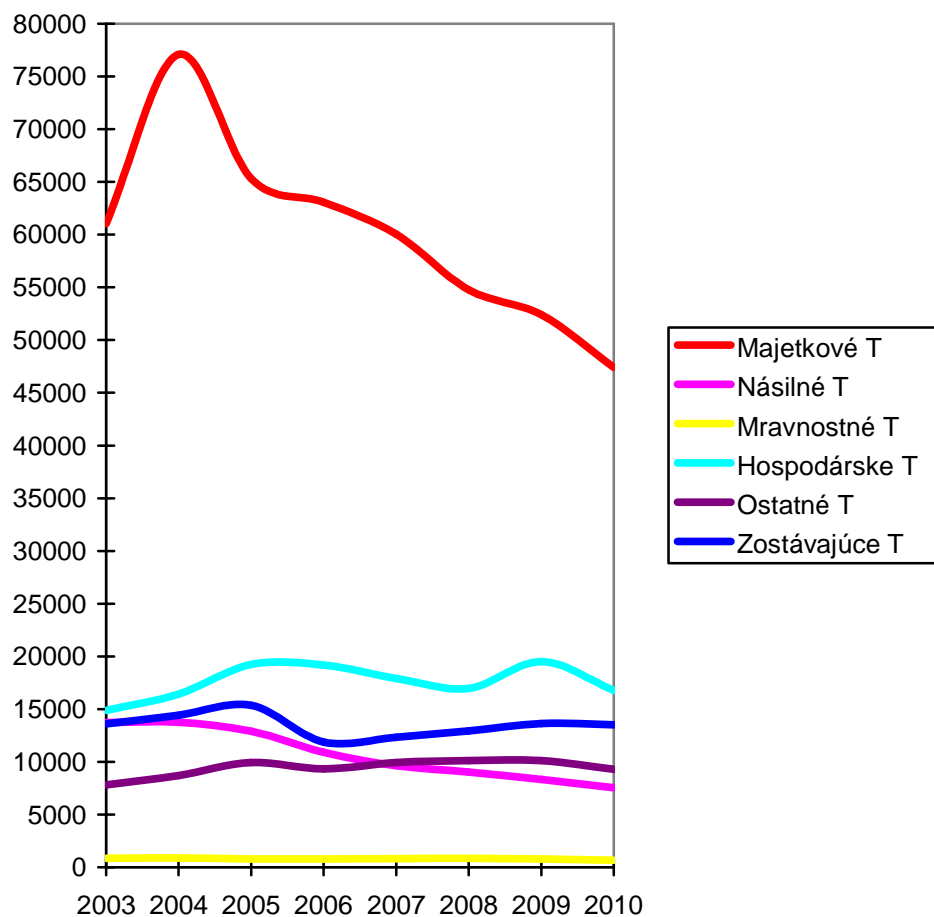

Zdroj: Autor práce

Graf 5 porovnáva vývoj kriminality na Slovensku, Nemecku, Belgicku a Írsku na základe indexu kriminality v rozmedzí rokov 2002 až 2009.

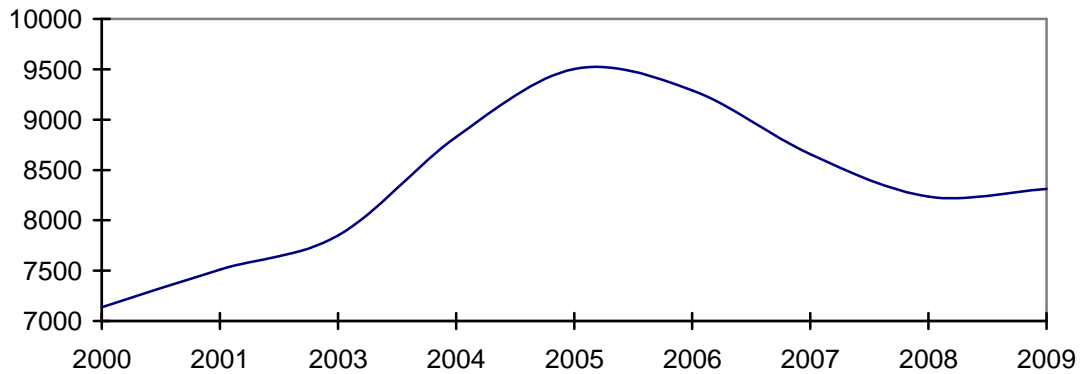
Graf 6: Druhy kriminality

Zdroj: ^{TM}Štatistický úrad SR

V grafe 6 vidíme druhy kriminality a ich tendencie v období rokov 2003 aĤ 2010 na Slovensku.

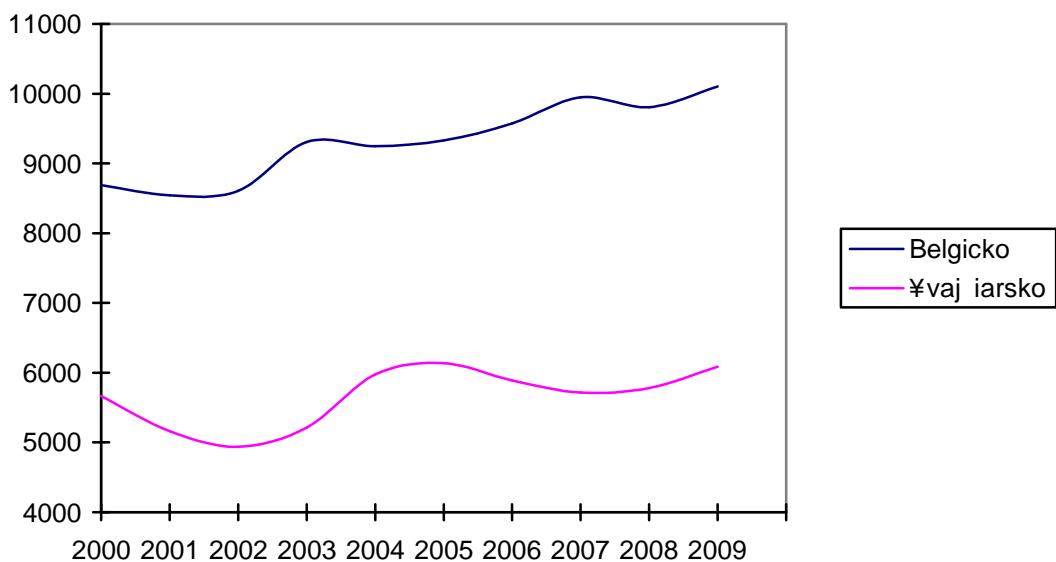
Graf 7: Väzenská populácia Slovensko

Zdroj: Eurostat

Graf 7 zaznamenáva počet väzňov na Slovensku od roku 2000 do roku 2009.

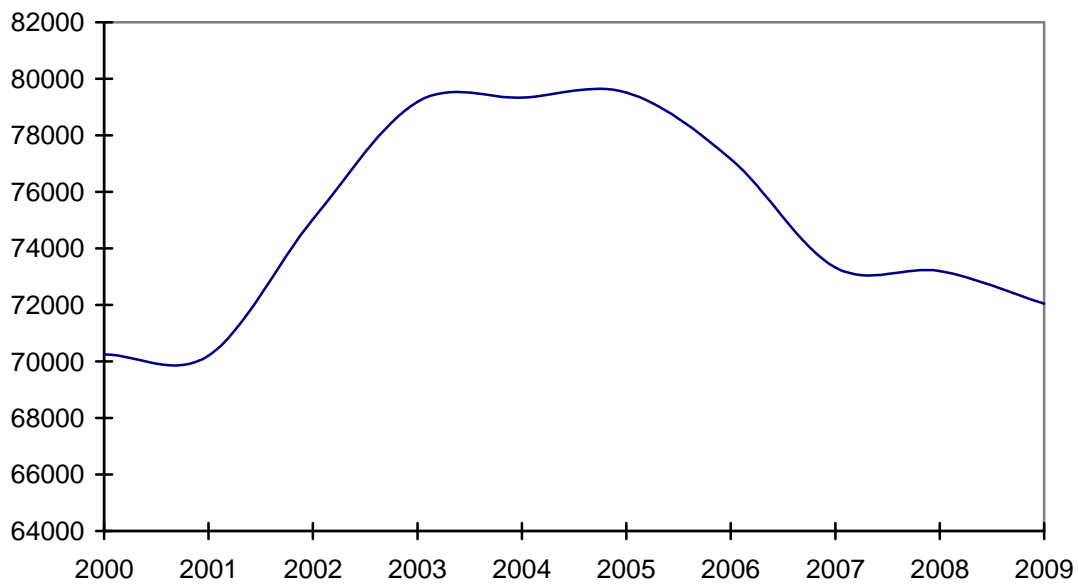
Graf 8: Väzenská populácia Belgicko, Írsko

Zdroj: Eurostat

V grafe 8 je zazna ený počet väzňov v Belgicku a Írsku od roku 2000 do roku 2009.

necko

Zdroj: Eurostat

Graf 9 ukazuje stav väzenskej populácie v Nemecku v období rokov 2000 až 2009.

Naším prieskumom sme zistili, že hoci kriminalita na Slovensku mala do roku 2004 stúpajúcu tendenciu, od roku 2005 rovnomerne klesá. Podobný vývoj mala aj kriminalita v Nemecku, kde v roku 2004 taktiež kriminalita dosahovala maximum v porovnaní s ostatnými rokmi. Kriminalita v Belgicku sa mení z roka na rok, raz má stúpajúcu, inokedy zas klesajúcu tendenciu, avšak od roku 2006 má stúpajúcu tendenciu. Celkovo ak porovnáme rozsah kriminality na základe indexu kriminality, zistíme, že Slovensko je na tom najlepšie, čo sa týka trestných činov v prepočítaní na obyvateľa. Z grafu 5 je viditeľné, že krivky vývoja kriminality Nemecka a Slovenska sú veľmi podobné, avšak v Nemecku je počet trestných činov na obyvateľa asi 4 krát vyšší ako na Slovensku. Pri pohľade na vývoj kriminality vo Švajčiarsku sme si všimli, že kriminalita mala klesajúcu tendenciu do roku 2008 a potom zrazu stúpla o takmer sto percent v priebehu jedného roka. Keďže nepoznáme trestný systém vo Švajčiarsku a nebolo naším zámerom bližšie skúmať okolnosti páchania trestných činov vo Švajčiarsku, môžeme sa len domnievať, že tento stav nastal buď zmenou legislatívy alebo v dôsledku nepokojov, či negatívneho vplyvu prisťahovalectva. Pri hodnotení týchto výsledkov je treba myslieť na to, že sme vychádzali zo štatistických údajov, ktoré poskytol policajný zbor a teda ide len o registrovanú kriminalitu. Z toho vyplýva, že tieto zistenia nie sú objektívne, keďže na Slovensku sa zatiaľ nerobia self-reportové a ani viktimologické štúdie.

Čo sa týka druhého cieľa, zistiť aká je štruktúra kriminality podľa druhov kriminality na Slovensku, zistili sme, že na prvom mieste je stále majetková kriminalita, na druhom mieste je hospodárska kriminalita a zatiaľ kriminalita násilná. Majetková trestná činnosť má výrazne klesajúcu tendenciu, čo je podľa nás spojené hlavne s celkovou klesajúcou tendenciou páchania trestných činov na Slovensku. Informácie sme získali zo štatistického úradu SR, trochu nám prekážalo, že kategórie páchanej kriminality neboli konkrétnejšie, preto nemôžeme jasnejšie povedať, aké tendencie má u nás organizovaný zločin a drogová kriminalita. Tieto druhy trestnej činnosti sú zaradené do ostatnej a zostávajúcej trestnej činnosti. Mravnostná kriminalita tvorí najmenšie percento z páchanej trestnej činnosti, potvrdilo sa tak tvrdenie Dianiku, že sexuálne trestné činy síce tvoria nepatrné percento z celkovej kriminality avšak ich dopad je veľký, hlavne na obe. Keďže je u nás majetková trestná činnosť na prvom mieste a hospodárska kriminalita na druhom, môžeme povedať,

Porozaj približujeme západným krajinám a potvrdzujeme dala parafrázovať takto: čím je krajina civilizovanejšia, tým je majetková kriminalita vyššia a násilná kriminalita na jej úkor nižšia. Násilná kriminalita má po aspoň skúmaného obdobia klesajúcu tendenciu. V grafe 6 vidíme, že Balogová má pravdu, keď hovorí, že na Slovensku sú na prvých miestach majetková a hospodárska kriminalita.

Naším tretím cieľom bolo porovnanie väzenskej populácie Slovenska a vybraných krajín Západnej Európy. Keď sa pozrieme na grafy 7, 8 a 9 vidíme, že väzenská populácia vo Veľkej Británii, Švajčiarsku a Belgicku stúpa, zatiaľ čo v Nemecku a Slovensku majú zasa podobné krivky a vidíme, že v oboch krajinách zastúpenie väzenskej populácie začína okolo roku 2005 klesať. Tento pokles dávame taktiež do súvisu s poklesom kriminality, keďže pokles spáchaných trestných činov a pokles zastúpenia väzenskej populácie nastal zhruba v rovnakom období.

Z nášho výskumu sme sa dozvedeli nielen o vývoji kriminality na Slovensku a v troch vybraných krajinách EÚ, ale zistili sme aj, že kriminológia na Slovensku a v Európe vôbec nemá ešte svoju dohodu. Keďže dotazníková forma self-reportov alebo viktimologických štúdií je celkom nenáročná a efektívna, navyše v dnešnej dobe informačných technológií by nebola ani nákladná, bolo by fajn, aby národné štatistické úrady začali práve s touto formou zberu dát. Pretože, ak sa snažíme o prevenciu kriminality, nestačí len znalosť o registrovanej kriminalite, ale je potrebné zistiť aj okolnosti vzniku latentnej kriminality. Aj Schavel, Křížek a Oláh vo svojej publikácii tvrdia, že páchaniu trestných činov môžeme predchádzať aj po dôkladnej znalosti páchatelia, obeť a situácie trestného činu.

Navrhovali by sme spolu s demografickým prieskumom robiť aj self-reports a viktimologické štúdiá. Možno práve poznanie sociálneho prostredia, osobnosti páchatelia a obeť by pomohlo predísť podobným trestným činom v budúcnosti.

V našom prieskume nemáme najaktuálnejšie údaje a to z toho dôvodu, že všetky dostupné zdroje štatistických údajov poskytovali dáta len do roku 2009, zrejme si národné štatistické údaje za rok 2010, 2011 budeme musieť počkať. I keď demografické údaje sme našli aj za rok 2010, nie však informácie o kriminalite.

Vďaka preštudovanej literatúre a preskúmaným zdrojom sme splnili naše stanovené ciele. Zistili sme, že kriminalita na Slovensku prudko stúpala do roku 2004, potom mala klesajúce tendencie. V porovnaní s Nemeckom, Belgickom a Tureckom sme zistili, že vývoj kriminality na Slovensku a v Nemecku je veľmi podobný, s tým rozdielom, že v Nemecku je rozsah kriminality v prepočte na obyvateľa asi štvornásobne vyšší ako na Slovensku. Zvláštnosťou je aj rozsah kriminality vo Turecku v roku 2009, kedy prudko stúpol takmer jedenásobne oproti minulým rokom.

V zložení kriminality je na prvom mieste majetková kriminalita a na druhom hospodárska. Majetková kriminalita má klesajúcu tendenciu, rovnako aj násilná trestná činnosť, najmenšie podieľajú na celkovej kriminalite má mravnostná kriminalita.

Väzenská populácia za posledné roky klesá, čo dávame do súvisu s klesajúcou tendenciou celkovej registrovanej kriminality.

V budúcnosti by sme odporúčali zaviesť prieskum latentnej kriminality a to použitím self-reportov a viktimologických štúdií. My si myslíme, že je potrebné zaviesť podrobnejšie kategórie, pri zisťovaní druhov kriminality. Taktiež by sme odporúčali viesť podrobnejšie údaje o väzňoch, o páchateľoch a obetiach. Pri spracovaní práce sme zistili, že kriminológia je dôležitá hlavne kvôli prevencii kriminality, čím viac poznatkov o okolnostiach a účastníkoch zločinu máme, tým lepšie mu môžeme predchádzať.

BALOGOVÁ, Beáta a kol. 2003. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2003, 145 s. ISBN 978-80-806-8183-8.

BREZÁK, Jozef. 2001. *Sociálna patológia*. 2. rozšírené vyd. Editor Peter Ondrejko . Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2001, 310 s. ISBN 80-224-0685-6.

BROWN, Stephen E., ESBENSEN, Finn-Aage, GEIS, Gilbert. 2010. *Criminology: Explaining crime and its context*. 7th ed. New Providence, NJ : LexisNexis/Anderson Pub., 2010, 528 s. ISBN 978-1-4224-6332-1.

DIANIČKA, Gustáv a kol. 2009. *Kriminológia*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleněk, 2009, 326 s. ISBN 978-80-7380-198-4.

EUROSTAT [online]. 2012 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>>.

FIELDING, Nigel G. (b.r.). *Self-report study* [online]. b.r. [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <<http://srmo.sagepub.com/view/the-sage-dictionary-of-social-research-methods/n186.xml>>.

FISCHER, Slavomil, TUKODA, Jiří. 2009. *Sociální patologie: Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha : Grada Publishing, 2009, 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

FROMM, Erich. 1997. *Anatomie lidské destruktivity: můžeme ovlivnit její podstatu a následky?*. Preklad Bedřich Placák. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997, 520 s. ISBN 80-710-6232-4.

HERETIK, Anton. 2004. *Forenzná psychológia: pre psychológov, právnikov, lekárov a iné pomáhajúce profesie*. 2. prepr. a doplnené vyd. Bratislava : SPN o Mladé letá, 2004, 376 s. ISBN 80-10-00341-7.

HOLCR, Kvto . a kol. (2008). *Prognóza kriminality a jej kontroly v Slovenskej republike*. Bratislava: Iura Edition, 219 s. ISBN 978-80-8078-240-5.

JUPP, Victor. 1993. *Methods of criminological research: Contemporary social research series o Social Research Today*. London, UK : Routledge, 1993, 208 s. ISBN 978-041-5099-134.

KUCHTA, Josef, VÁLKOVÁ, Helena a kol. 2005. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005, 544 s. ISBN: 80-7179-813-4.

LUBELCOVÁ, Gabriela. 2000. *Vývoj kriminality na Slovensku v posledných rokoch* [online]. 2000 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.noveslovo.sk/c/22167/Vyvoj_kriminality_na_Slovensku_v_poslednych_rokoch>.

MICHÁLEK, Anton. 2009. *Zlo innos na Slovensku a v jeho regiónoch*. In: Sociálna prevencia: Informa no-vzdelávací bulletin rezoru kultúry [online]. 1/2009 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.infodrogy.sk/drogyUserFiles/File/Kriminalita_web.pdf>. ISSN 1336-9679.

MUNKOVÁ, Gabriela. 2001. *Sociální deviace*. Praha : Karolinum, 2001, 131 s. ISBN 80-246-0279-2.

NAKONE NÝ, Milan. 1996. *Motivace lidského chování*. Praha : Academia, 1996, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

TABLOVÁ, Renata. KRIMINOLOGIE [online] 2008 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.vsrr.cz/kestazeni/predmety/kriminologie.pdf>

TATISTICKÝ ÚRAD SR. 2011. *Trendy sociálneho vývoja v Slovenskej republike* [online]. 2011. [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/files/trendy2011.pdf>. ISBN 978-80-8121-057-0.

SCHAVEL, Milan, TĚCKÝ, František, OLÁH, Michal. 2008. *Sociálna prevencia*. 3.vyd. Bratislava : VZaSP sv. Alfbety, 2008, 140 s. ISBN 978-80-89271-22-1.

TOMÁŠEK, Ján. 2010. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zlo in*. Praha : Grada Publishing, 2010, 214 s. ISBN 978-80-247-2982-4.

Ústredný portál verejnej správy Slovenskej Republiky. *Trestný zákon: V-eobecné informácie* [online]. b.r. [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&aid=984>.

VYKOPALOVÁ, Hana. 2002. *Sociáln patologické jevy v súčasnej spoločnosti*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2002, 152 s. ISBN 80-244-0337-4.

Zákon . 300/2005 Z.z. Trestný zákon.

Zbierka zákonov . 368/2008 Vyhláska Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Zbor väzenskej a justicnej stráže Slovenskej Republiky. 2008. *Organizačné zložky Zboru väzenskej a justicnej stráže* [online]. 2008 [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.zvjs.sk/?register-subjektov>.

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

VÁ, Marcela. 2004. *Kriminologie a prevence kriminality*.
143 s. ISBN 80-86795-05-5.